

DE VLAAMSE MINISTER VAN BEGROTING EN FINANCIËN, VLAAMSE RAND, ONROEREND ERFGOED EN
DIERENWELZIJN

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, JUSTITIE EN WERK

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Voorontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex
Overheidsfinanciën van 29 maart 2019, het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving
van 14 juli 2023 en het decreet van 22 december 2023 houdende de
bevordering van de integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur wat
betreft de invoering van een integriteitsvoorwaarde bij subsidies en de
bestrijding van subsidiefraude

 - Principiële goedkeuring

Samenvatting

Dit voorontwerp van decreet scherpt de aanpak van het onrechtmatig verkrijgen van subsidies verder aan. Ten eerste wordt er in lijn met het federaal niveau (artikel 691 Nieuw Strafwetboek) een algeheel Vlaams subsidiemisdrijf ingevoerd in het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023. Dit maakt het mogelijk dat in geval van seponering of stilzitten van het Openbaar Ministerie een alternatieve bestuurlijke sanctionering op Vlaams niveau kan worden opgelegd.

Ten tweede voert dit voorontwerp van decreet, ter uitvoering van het Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, gewelddadig extremisme en terrorisme, een regeling in om te voorkomen dat Vlaamse subsidies worden toegekend aan personen of organisaties die betrokken zijn bij, steun verlenen aan of oproepen tot gewelddadige radicalisering, gewelddadig extremisme of terrorisme. Daartoe worden de bevoegdheden van de Inspectie van Financiën en van de dienst Verstrengd Toezicht Subsidies, die onder het functioneel toezicht van de Inspectie van Financiën staat en audits uitvoert bij subsidiebegunstigden, uitgebreid. Daarnaast wordt in dit verband ook het gebruik van het integriteitsonderzoek overeenkomstig het decreet van 22 december 2023 houdende de integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur (hierna: het DIOB-decreet) versterkt en verder aangescherpt.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Vlaams Regeerakkoord, p. 109

We voorzien de mogelijkheid om subsidies te schorsen van subsidiebegunstigden die onderworpen zijn aan een gerechtelijk onderzoek. In elk subsidiereglement of subsidiebesluit wordt opgenomen dat er geschorst kan worden als er aanwijzingen zijn dat subsidies niet doelmatig gebruikt worden. Bij subsidiefraude wordt de subsidie uiteraard volledig teruggevorderd.

Dit ontwerpdecreet kadert ten eerste in het beleidsveld justitie en handhaving zoals vermeld in artikel 3 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 3 juni 2005 met betrekking tot de organisatie van de Vlaamse administratie.

Dit ontwerpdecreet kadert in het inhoudelijk structuurelement “Justitie en Handhaving”, en de strategische doelstelling SD 13 “De uitbouw van een antifraudestrategie”:

“In samenhang hiermee onderzoek ik de mogelijkheid om subsidiefraude als Vlaams misdrijf op te nemen in het KVH. Hierdoor zou de handhaving van misbruik van diverse subsidies en premies, verleend op basis van Vlaamse regelgeving, kunnen verlopen volgens de eenvormige procedures van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving, zo nodig ook via het bestuurlijke spoor. Ik doe verder het nodige om de auditoren van het Verstrengd Toezicht Subsidies en de auditoren van het Vlaamse Auditautoriteit toegang te verschaffen tot de relevante data uit het Vlaams Handhavingsplatform.” (BBT 2026, 44)

Ten tweede kadert het in operationele doelstelling OD 8 van strategische doelstelling SD2: “Een transversaal preventiebeleid in de strijd tegen gewelddadige radicalisering, gewelddadig extremisme en terrorisme”:

“Ik coördineer als minister van Justitie en Handhaving, in samenwerking met mijn collega-ministers van Welzijn en Binnenlands Bestuur mee de voorbereiding en opvolging van het volgende actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, gewelddadig extremisme en terrorisme waarbij de ambitie moet zijn om in iedere politiezone een lokale integrale veiligheidscel radicalisering (LIVC R) te voorzien.”

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het wetgevingstechnisch en taalkundig advies werd verleend op 19 juni 2026, met nr. 2026/215.

De Inspectie van Financiën verleende een gunstig advies op 10 juni 2026, maar maakte volgende opmerkingen:

- art. 2. zou moeten aangepast worden, zodat niet heel de Inspectie van Financiën de aanvragen bij de politie en het OCAD kan doen, maar dat dit beperkt wordt tot 2 inspecteurs.

Er kan zeker mee ingestemd worden om de toegang te beperken tot 2 inspecteurs, maar dit kan beter intern geregeld worden door de Inspectie van Financiën. Dit behoort niet tot de bevoegdheden van de decreetgever.

- er moet overwogen worden om onder art. 4 van het voorontwerp van decreet de mogelijkheid wordt voorzien van het voorafgaand aan een eventuele definitieve uitspraak door de beboetingsinstantie inzake terugvordering, om bewarende maatregelen te nemen.

Het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving voorziet reeds in de mogelijkheid van de toezichthouder om bewarende maatregelen te nemen. Deze kunnen ook gebruikt worden in het kader van subsidiefraude.

2. INHOUD

C. ALGEMENE TOELICHTING

Met dit voorontwerp van decreet wordt de aanpak van het onrechtmatig verkrijgen van subsidies verder aangescherpt.

Ten eerste wordt er in lijn met het federaal niveau (artikel 691 Nieuw Strafwetboek) een algeheel subsidiemisdrijf ingevoerd in het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023. Dit maakt het mogelijk dat in geval van seponering of stilzitten van het Openbaar Ministerie een alternatieve bestuurlijke sanctionering op Vlaams niveau kan worden opgelegd.

Art. 691 Nieuw Strafwetboek voert een algemene strafbaarstelling in van subsidiefraude. Vanaf 1 september 2026 luidt art. 691 Sw. als volgt:

“Art. 691. Subsidiefraude

Subsidiefraude is het opzettelijk:

1° afleggen van een onjuiste of onvolledige verklaring in verband met een aanvraag tot het bekomen of behouden van een subsidie;

2° nalaten de betrokken diensten op de hoogte te brengen van het feit dat men geen recht meer heeft op een subsidie of slechts op een deel van dit bedrag en het aanvaarden of behouden van een subsidie of een gedeelte daarvan, wetende dat men daarop geen of slechts gedeeltelijk recht heeft;

3° aanwenden van een subsidie voor andere doelstellingen dan waarvoor ze werd toegekend.

Voor de toepassing van deze bepaling wordt als subsidie beschouwd: elke subsidie, vergoeding of toelage, die geheel of gedeeltelijk ten laste van de Staat, een gemeenschap, een gewest of een andere publiekrechtelijke rechtspersoon, instellingen, organen en instanties van de Europese Unie of een andere internationale instelling is, dan wel geheel of gedeeltelijk bestaat uit openbare gelden.

Dit misdrijf wordt bestraft met een straf van niveau 3.

In afwijking van artikel 52 is de maximale geldboete:

1° voor de feiten bedoeld in het eerste lid, 1° : 400.000 euro; indien deze verklaring leidt tot het ontvangen of behouden van een subsidie wordt de maximale geldboete gebracht op 800.000 euro;

2° voor de feiten bedoeld in het eerste lid, 2° : 120.000 euro;

3° voor de feiten bedoeld in het eerste lid, 3° : 600.000 euro.”

Dat subsidiefraude niet enkel moet kunnen leiden tot terugvordering, maar ook tot het opleggen van straffen, is evident. Subsidiefraude is een ernstig vergrijp, dat maakt dat de schaarse middelen van de overheid worden afgewend van hun maatschappelijk doel. Zowel de belastingbetaler als de echte rechthebbenden van de subsidie zijn hiervan het slachtoffer. Een dergelijk laakbaar gedrag moet streng en consequent worden aangepakt.

De specifieke strafbaarstelling van art. 691 Sw. Kan dan ook enkel worden toegejuicht. Tegelijkertijd is er de vaststelling dat het Openbaar Ministerie niet in de mogelijkheid is om elk geval van subsidiefraude ook effectief te vervolgen, terwijl er geen mogelijkheid tot alternatieve bestuurlijke sanctionering is voorzien. Een echt lik op stuk – beleid wordt daardoor belemmerd. Ook na 1

september 2026 blijft dan ook het risico dat fraudeurs de dans ontspringen dan wel hoogstens verplicht worden om de onterecht bekomen gelden terug te betalen.

Sommige Vlaamse regelgevingen voorzien vandaag reeds in een specifieke strafbaarstelling inzake subsidies, gekoppeld aan de mogelijkheid van alternatieve bestuurlijke sanctionering bij sepot door het Openbaar Ministerie. Artikel 13/2, §3, van het Decreet Sociaalrechtelijk Toezicht vormt daarvan een voorbeeld. In veel andere Vlaamse regelgevingen ontbreekt evenwel een mogelijkheid tot alternatieve bestuurlijke vervolging. De invoering van een algemeen subsidiemisdrijf in het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023 kan dan ook een belangrijke meerwaarde bieden in de strijd tegen subsidiefraude.

Zodoende wordt het standaardkader van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving en dus de instrumenten die zij voorziet binnen de handavingsprocedure bruikbaar voor onder meer toezicht op en beboeting van feiten van subsidiefraude. Zo kunnen zowel handavingsdiensten die nu reeds volgens de procedure van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving werken en die binnen hun werking vaststellingen van subsidiefraude doen, als diensten die specifiek hiertoe toezichthouders aanstellen, bestuurlijk optreden voor dergelijke feiten. Voor regelgeving die niet is ingestapt in het KVH, kan de Vlaamse Regering zelf toezichthouders en beboetingsinstanties aanduiden. In dit kader wordt geopteerd voor een beboetingsinstantie die zich zal situeren binnen het beleidsdomein Financiën en Begroting (Vlabel). Dit houdt in dat voor niet KVH-instappers de toezichthouders die daarvoor worden aangeduid hun dossier aanhangig maken bij Vlabel. Dit zal digitaal verlopen via het Vlaams Handavingsplatform.

Ten tweede wordt in uitvoering van het Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, gewelddadig extremisme en terrorisme, een regeling ingevoerd om te voorkomen dat Vlaamse subsidies worden toegekend aan personen of organisaties die betrokken zijn bij, steun verlenen aan of oproepen tot gewelddadige radicalisering, gewelddadig extremisme of terrorisme. Het kan namelijk niet de bedoeling zijn dat er vanuit de Vlaamse overheid bewust of onbewust subsidies worden toegekend aan personen of organisaties die betrokken zijn bij of gewelddadig extremisme ondersteunen of dit bepleiten. Vlaams belastinggeld is er om onze Vlaamse samenleving te versterken, niet om ze te ondermijnen.

Daartoe worden in de eerste plaats de bevoegdheden van de Inspectie van Financiën uitgebreid. In het kader van het ex-antetoezicht op subsidieverlening zal de Inspectie van Financiën wanneer haar advies is vereist bij het OCAD en de federale politie een hit/no-hitbevraging uitvoeren om na te gaan of een subsidieaanvrager gekend is in het kader van gewelddadig extremisme, gewelddadige radicalisering of terrorisme. De hit/no-hitbevraging doet geen afbreuk aan de termijnen waarbinnen de Inspectie van Financiën haar advies dient te verlenen. Indien uit de hit/no-hitbevraging naar boven komt dat een subsidieaanvrager gekend is in het kader van gewelddadig extremisme, gewelddadige radicalisering of terrorisme, moet de bevoegde Vlaamse overheidsdienst eerst een integriteitsonderzoek uitvoeren overeenkomstig het DIOB-decreet alvorens er een beslissing kan worden genomen over de subsidietoekenning.

Daarnaast wordt in het kader van het ex-posttoezicht door Verstrengd Toezicht Subsidies een gelijkaardige controle voorzien. Als daarbij blijkt dat een subsidiebegunstigde gekend is in verband met gewelddadig extremisme, radicalisering of terrorisme, wordt een integriteitsonderzoek opgestart en worden de subsidiebetalingen tijdens dat onderzoek dat dan maximaal 50 dagen duurt, geschorst. Op die manier wordt ook toezicht verzekerd op reeds toegekende subsidies, met inbegrip van subsidies die wegens hun beperkte omvang niet vooraf aan de Inspectie van Financiën moesten worden voorgelegd.

Vervolgens bezorgt de bevoegde overheidsdienst die het integriteitsonderzoek op vraag van de Inspectie van Financiën of het Verstrengd Toezicht Subsidies uitvoerde, zijn ontwerpbeslissing aan de Vlaamse Regering. Op basis daarvan beslist de Vlaamse Regering of de subsidie wordt geweigerd, geschorst, opgeheven, teruggevorderd of aan bijzondere voorwaarden wordt onderworpen.

In zoverre een integriteitsonderzoek niet kan worden uitgevoerd omdat het Openbaar Ministerie in toepassing van artikel 7, vierde en vijfde lid van het DIOB-decreet bezwaar aantekent tegen het uitvoeren van een integriteitsonderzoek, wordt dit ter kennis gebracht aan de Vlaamse Regering. Er dient in dit geval dan verplicht gewacht te worden op de uitkomst van de strafrechtelijke afhandeling alvorens zelf te handelen.

Wat de infodeling tussen de Inspectie van Financiën en het Verstrengd Toezicht subsidies enerzijds en OCAD en federale politie anderzijds betreft, wordt er gekeken op welke wijze en binnen welk kader dit het meest efficiënt kan worden geregeld.

Voor een gedetailleerde toelichting bij de verschillende maatregelen die door dit voorontwerp van decreet worden geïntroduceerd, wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting opgenomen in de bijgevoegde memorie van toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Omdat de mogelijkheid tot alternatieve bestuurlijke sanctionering bovenop de verplichting tot terugvordering van de subsidie komt, is de verwachte meeropbrengst aanzienlijk. Concrete inschattingen kunnen echter pas gebeuren n.a.v. de besluiten van de Vlaamse Regering waarin beslist wordt tot de aanstelling van toezichthouders en beboetingsinstanties voor de betrokken Vlaamse regelgeving.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Omdat de subsidieverlener nu al tot de controle van de correcte toewijzing en aanwending van subsidies verplicht is, blijft de inspanning van de betrokken administraties in beginsel beperkt tot het opnemen van de gedane vaststellingen in een proces-verbaal. De van toepassingsstelling van de bepalingen van KVH m.b.t. het Vlaams Handhavingsplatform (VHP) maakt het mogelijk om deze proces-verbalen digitaal op te stellen en veilig te delen.

De bestuurlijke vervolging via eigen entiteiten of personeelsleden is uiteraard een bijkomende taak, waarvan de werklast pas kan worden ingeschat n.a.v. de besluiten van de Vlaamse Regering waarin beslist wordt tot de aanstelling van beboetingsinstanties voor de betrokken Vlaamse regelgeving. Het VHP biedt de mogelijkheid om de sanctieprocedure in belangrijke mate digitaal te laten verlopen.

Op grond van het DIOB-decreet kunnen subsidies nu reeds op grond van bepaalde veiligheidsoverwegingen geweigerd worden. De regeling in dit decreet voegt een bijkomende controlestap in door de Inspectie van Financiën.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

De beboetingsinstanties moeten conform art. 2, 3° KVH worden aangesteld binnen de geledingen van de Vlaamse Overheid. Het beleidsvoorstel heeft geen directe weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld en de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

Na de principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering zal het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen worden ingewonnen.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019 en het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023, wat betreft de invoering van een integriteitsvoorwaarde bij subsidies en de bestrijding van subsidiefraude en de bijhorende memorie van toelichting;

2° de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen,

3° zich ertoe te verbinden om, in het kader van de invoering van het algeheel Vlaams subsidiefraudemisdrijf bij besluit van de Vlaamse Regering, de nodige toezichthouders aan te stellen en Vlabel aan te stellen als beboetingsinstantie.

De Vlaamse minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn,

Ben WEYTS

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR